

comentaris literaris

per Josep Palomero i José Miguel Segura

EL VIAJE A RUSIA DE 1934de **María Teresa León**Edició i pròleg: **Ángeles Ezama Gil**Editorial: **Renacimiento**

Valencina de la Concepción, 2018

Pàgines 178 | Memòries

En els anys vint i trenta la Unió Soviètica es va posar de moda entre els intel·lectuals i polítics europeus, i entre els espanyols va fer autèntic furor. Tots volien contar de primera mà la construcció del socialisme. En la introducció, la professora Ezama enumera els llibres dels autors més celebrats. Dels anys vint: els quatre de Sofia Casanova, el de Fernando de los Ríos, Ángel Pestaña, Julio Álvarez del Vayo, Rodrigo Soriano, Rodolfo Llopis, Manuel Chaves Nogales. Dels anys trenta: el de César Vallejo i Ramón J. Sender, entre altres. Normalment eren compilacions d'articles periodístics, com els que conformen el llibre de María Teresa León, companya de Rafael Alberti, ambdós membres de la Unió Internacional d'Escriptors Revolucionaris, entitat comunista que els va invitar al Congrés d'Escriptors Soviètics de 1934. La parella ja havia visitat Rússia dos anys abans.

León va publicar en *Heraldo de Madrid* aquestes cròniques de la Unió Soviètica, en què parla de Gorki, del Caucas, la collectivització, els ports balcànics, i en altres articles esmenta Puixkin, Nàdia Krúpskaia (viuda de Lenin) i la visita a Stalin. Són un testimoni de les cròniques edulcorades d'aquella època tan seductora dels pioners. **JP**

UN ANDAR SOLITARIO ENTRE LA GENTEde **Nino Haratischwili**

Ni Antonio Muñoz Molina és un escriptor més ni *Un andar solitario entre la gente* és un llibre més de l'autor de Jaén. Estem davant un llibre de difícil classificació en el qual l'etiqueta «narrativa» no acaba d'encaixar, situat en un lloc indeterminat i personalíssim entre el fictici i el no fictici, entre l'inventat i el viscut en aquesta primera persona impúdica i forta que pren el comandament del discurs per a no deixar-lo anar en les gairebé cinc-centes pàgines de l'obra. Muñoz Molina no deu cap explicació ni té per què seguir els dictats de tendències, modes... en l'àmbit de la literatura i per això pot permetre's un llibre com aquest, construït sobre la base d'un enfrontament gairebé absolut entre el jo del parlant-protagonista i el context espai-temporal i humà en el qual s'ha vist abocat a viure la seua pròpia existència. Per això, l'allunyament, les distàncies cada vegada més llargues, dominen de cap a cap la veu d'algu que confessa en les primera pàgines no voler saber res del món: «No vull assabentar-me de res que no sigui el que arriba a les meues oïdes i el que veuen ara mateix els meus ulls» en una ciutat que li parla —que ens parla— «amb l'idioma del desig».

En conjunt no és aquesta una lectura precisament fàcil, màximament avui dia, quan el que preval literàriament és el què sobre el com, el final sobre el trànsit... *Un andar solitario entre la gente* és, també, un lli-

Editorial: **Seix Barral**

Barcelona, 2018

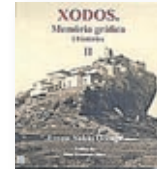
Pàgines 494

bre ple de ressonàncies intertextuals —el mateix títol procedeix d'un vers utilitzat pel portuguès Luís de Camoens que reapareix curiosament en el magnífic sonet *Es hielo abrasador* de Francisco de Quevedo— que remetien al meu entendre a textos com el *Llibre del desassossec* de Bernardo Soares —heterònim de Pessoa—, per exemple. És aquest un llibre dirigit a lectors avesats en Muñoz Molina, una creació atrevida, fet amb un afluvi de fragments narratius i memorialístics que no aconsegueixen ni pretenen, crec jo, en cap moment aixecar una història, un argument tal com ho entenem, una trama que des d'un inici avança cap a algun tipus de desenllaç. Aquests fragments se succeeixen en boca d'algu que deambula com un *zombie* a través d'una ciutat que pot ser qualsevol ciutat i que per això mateix és totes les ciutats alhora i cap d'elles en particular. Al discurs propi d'aquest personatge s'afegeixen de manera aparentment caòtica uns altres produïts per veus estranyes, d'aquestes gents que es creuen amb nosaltres per atzar, per primera i última vegada en la vida, mentre mantenen converses que desitgen tenir algun sentit i, finalment, textos extrets dels anuncis comercials que bombardegen les oïdes i les pupil·les convertint-se tot això en soroll. Collage desigual, arriscat i potser excessiu el d'un escriptor més que consagrat, amb moltíssim més valor de portes endins —per als seus incondicionals— que de portes fora —el gran públic—. **JMSR**

XODOS**Memòria gràfica i històries II**d'**Ernest Nabàs Orenga**Editorial: **Trencadimonis**

La Vall d'Uixó, 2019 | Pàgines 252

Àlbum fotogràfic

En aquest segon àlbum fotogràfic de Xodos, publicat tan sols un any després del primer, l'autor ha repetit el mateix esquema, i ha distribuït les fotografies en tres seccions: l'entorn, els costums desapareguts i les festes, les persones, i n'ha afegit una quarta com a apèndix, que ha titulat «històries». El fet de recuperar, identificar, divulgar i explicar els vestigis fotogràfics populars d'un municipi menut i d'una època en què les càmeres de fotografiar eren escasses, és una operació antropològica molt meritòria, que eleva a la categoria de document el que eren simples records familiars poc transcendents.

Eixa enorme labor es deu a Ernest Nabàs, que ha classificat les imatges de la segona secció en diversos apartats: les festes, la sega, els tractants, la ramaderia, les carboneres, la solispas-sa, l'espígol, el jornal de vila, els bans i avisos continguts en l'estaca, els oficis desapareguts. La part més abundant i emotiva és el bloc de fotografies de persones, la major part ja difuntes, en què observem tipus, cares, actituds, posats, vestits. Les set històries de l'última part, en què l'autor ha aportat investigacions originals, són històries molt potents d'aquells anys tan miserables. **JP**

destaquem...

Turbador retrato sobre la sociedad hiperconectada

Gràcies a **Art Spiegelman** o **Alan Moore** parlem de novel·la gràfica en lloc de còmic. Ells van ser, en certa manera, pioners en l'art de contar històries que serien més pròpies de la narrativa, a través de vinyetes, oferint peces que avui dia tots considerem obres mestres: *Maus*, *From Hell*, *Watchmen*... En tots dos autors trobem un afany per fugir del mementum convencional, coquetejant amb aquelles estructures més avantguardistes i parlant sense embuts d'accions o fets tan abominables com l'Holocaust. Existeixen inquietuds pròpies del post-modernisme, profundes reflexions entorn del poder i el sistema, crítiques sobre la banalitat i apatia regnants en un món que ha perdut el rumb i que està plagat de dubtes.

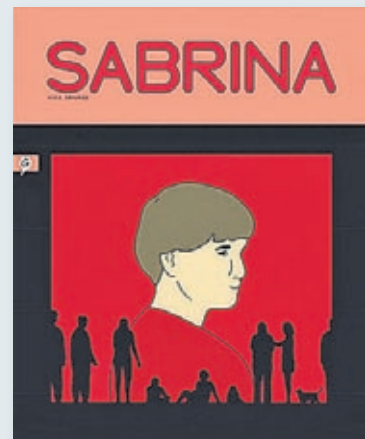
Maus es va convertir en la primera novel·la gràfica a guanyar un Pulitzer i amb això va donar pas a un nou corrent, molt més autobiogràfic i personal del que coneixem com a còmic. Aquesta vessant

s'ha anat expandint al llarg de les tres últimes dècades, oferint-nos la possibilitat de gaudir amb altres històries i autors que han sabut veure les possibilitats de la vinyeta i el dibuix per a expressar les seues emocions, per a plantejar qüestions que tenen molt a veure amb la justícia moral, amb la identitat, amb els problemes socials, la quotidianitat...

Si *Maus* va guanyar el Pulitzer, *Sabrina* (**Salamandra Graphic**), de **Nick Drnaso**, ha estat la primera novel·la gràfica a ser nominada als prestigiosos premis Man Booker, la qual cosa dona bona mostra de la qualitat de moltes d'aquestes històries «dibuixades». Certament, l'obra de Drnaso resulta aclaparadora, inquietant, a vegades massa angoixant, però increïblement sorprenent per com transcorre l'acció i per les temàtiques que planteja sobre el paper. Dit això, amb què es troba el lector? En primer lloc, amb una sèrie d'escenes anodines, banals, de la vida de Sabrina, un personatge que és protagonista de tota aquesta història sense ser-ho en realitat, doncs en avançar la lectura passa a estar en un segon pla, encara que la seua ombra se cern de forma constant sobre la resta d'actors d'aquesta obra, insisteixo, turbadora.

Sabrina és assassinada, i ho és d'una manera brutal, sent presa d'un desangelat que, per si no fos prou, decideix gravar l'assassinat. Acció grotesca, sens dubte condemnable, que ens fa reflexionar sobre el grau de maldat que pot infligir un ésser humà a un altre. Però la violència no acaba aquí, ja que existeix en aquest relat una altra demostració de violència que té molt a veure amb les acusacions gratuïtes, amb el turment de sofrir una pèrdua d'una manera tan dramàtica, de l'espectacle grosser que podem arribar a fer de tot això, de la inseguretat, dels perills de les xarxes socials, de la barbàrie que suposa la desinformació o la informació mal utilitzada... Nick Drnaso ens diu que som éssers indefensos, inestables, amb múltiples tares que ens condueixen cap a un cert tipus de bogeria que és carn de canó per a tots aquells que veuen en la feblesa dels altres, la seua força. Un llibre que impacta. **≡**

Eric Gras

SABRINAde **Nick Drnaso**Traducció: **Carlos Mayor Ortega**Editorial: **Salamandra Graphic**

Barcelona, 2019 | Pàgines 204

Novel·la gràfica